

EXC.MI PP. DD. EPISCOPI POLONIAE

I. [Cf. pp. 761-764].

II. *De loco convenienti, ubi caput « De B. Maria Virgine Matre Ecclesiae » in schemate « De Ecclesia » inseratur.*¹

1. Cum schema *de B. Maria Virgine Matre Ecclesiae* secundum vota maioris partis Patrum Concilii tamquam caput schematis *de Ecclesia* considerandum sit, oportet ei in hoc schemate locum invenire opportunum. Qui locus non videtur esse ponendus in fine. Si caput « de B. Maria Virgine Matre Ecclesiae » ut cap. VI totius schematis *de Ecclesia* poneretur, tunc doctrina in eo contenta videretur esse aliquid supplementarium, et forsitan artificialiter adnexum doctrinae illius schematis. Finis autem decisionis transferentis doctrinam de B. Maria Virgine Matre Ecclesiae in schema *de Ecclesia* fuit ut ostendatur intima connexio huius doctrinae cum tota doctrina de Ecclesia, cum tota nempe ecclesiologia catholica. Revera enim Maria ut Mater Ecclesiae cognosci et intelligi nequit, nisi quando ipsius Ecclesiae intima explicatur natura, praesertim sub aspectu christologico, i. e. quando Ecclesia tamquam Corpus Christi mysticum praesentatur. Talis connexio Matris Christi cum Ecclesia sub aspectu maternitatis postulat alium pro hac doctrina locum in schemate, non ultimum.

Locus ultimus pro hac doctrina et hac parte doctrinae de Ecclesia videtur etiam propterea importunus, quia non convenit dignitati Mariae. Quae cum sit Mater Dei et Mater Ecclesiae, oportet ut de ipsa potius in initio schematis *de Ecclesia* tractetur. Mater enim est initium eius vel eorum, erga quos maternitate gaudet et qui maternitatem eius agnoscunt. Talis est ipse Dominus noster Iesus Christus et — in alio sensu — tales sunt apostoli Domini, ac cum illis omnis populus Dei i. e. tota Ecclesia. Non possumus ergo de Matre Dei tamquam Matre Ecclesiae tractare in cap. VI, cum iam antea de populo Dei, de episcopis, sacerdotibus et aliis clericis, de laicis et de religiosis fuit sermo.

2. Propterea alius proponendus est locus doctrinae de B. Maria Virgine Matre Ecclesiae, qui omnes supra dictas difficultates excludat. Ponatur haec doctrina in schemate statim post ea, quae de Ecclesiae mysterio dicuntur, i. e. introducantur ut cap. II totius schematis vel saltem ut pars distincta cap. I, aut intra ipsum caput aut — quod adhuc melius videtur — ut sectio cap. I sub speciali titulo.

Talis propositio in genere sequentibus propositionibus in particulari completur. Cap. I, quod doctrinam de Ecclesiae mysterio continet, primum (i. e. in nn. 2, 3, 4) eam sub aspectu trinitario explicat, postea autem in n. 5 transit ad doctrinam de Ecclesia sub aspectu christologico tradendam. In n. 5 schema docet Ecclesiam esse Christi Corpus mysticum et explicat hanc notionem. En, videtur nobis locus optime conveniens pro doctrina de B. Matre Christi ut Matre Ecclesiae inserenda. Maternitas enim Mariae erga Ecclesiam ex hoc provenit, quod Ecclesia est Corpus Christi mysticum, Maria autem Mater Christi Capitis et consequenter omnium membrorum Corporis mystici. Quomodo maternitas illa in sensu physico in maternitatem sensu mystico transit, hoc alio in voto iam prius in scriptis ab episcopis Poloniae tradito explicari tentatum est. Hinc ergo et propter

¹ Animadversiones exhibitae ab exc.mis PP. DD. Carolo Wojtyła, ep. tit. Ombi, vic. cap. Cracoviensi, et Ioanne Jaroszewicz, ep. tit. Letopolitano, adm. ap. Kielcensi.

notiones et propter supra dictam explicationem (vel explicandi tentamen) locus doctrinae de B. Maria Virgine Matre Ecclesiae nobis videtur conveniens postquam in schemate de Corpore Christi mystico tractatum fuit.

Quod fit — uti iam diximus — in n. 5. In n. 6 sermo est « de aliis Ecclesiae imaginibus » et postea in n. 7 « de Ecclesia in terris peregrinante ». Videtur nobis illa, quae in n. 6 inveniuntur, opportunius ponenda esse antequam de Ecclesia ut Corpore Christi mystico tractatum fuerit. « Aliae enim Ecclesiae imagines » non tam profunde naturam eius explicant quam Corpus Christi mysticum, quod plus est quam imago — est enim determinatio ipsius naturae Ecclesiae sub aspectu christologico et simul sub aspectu mysteriorum Incarnationis et Redemptionis. Potius ergo hic procedatur a minori ad maius, i. e. ab illis imaginibus, quae minus profunde naturam mysterii Ecclesiae tangunt, ad illud, quod illam tangit profundissime. Simul autem in tali ordine tractandi optime sternetur via ad caput vel sectionem capitis, ubi doctrina de Matre Christi tamquam Matre Ecclesiae exponetur.

Tunc ergo illa, quae nunc in n. 6 includuntur, constituent n. 5 sub titulo « de quibusdam Ecclesiae imaginibus » (non « de aliis Ecclesiae imaginibus »), postea autem in n. 6 doctrina de Corpore Christi mystico, prout nunc est in n. 5, exponatur. Illa, quae in n. 7 inveniuntur sub titulo « de Ecclesia in terris peregrinante », complent optime doctrinam de Corpore mystico. Praesertim autem ab his, quae in pag. 10, v. 10, usque ad v. 18 inveniuntur optimus videtur esse transitus ad illa, quae nunc in n. 7 legimus — et quae ibi post transformationem nunc propositam remaneant. Post n. 7 autem transitus fiat ad illam partem schematis (caput vel sectionem capitis), quae doctrinam de B. Matre Ecclesiae continebit.

Nn. 8, 9, 10, quae prius in cap. I includebantur, convenientissime in caput « de populo Dei » transferentur. In capite « de populo Dei » de Maria Virgine etiam mentio fieri potest, est enim ipsa etiam de numero redemptorum. Cum tamen consideretur ut Mater Ecclesiae, tunc illis, quae de Corpore Christi mystico in schemate dicuntur, praeprimis adiungatur.

3. Ipsa indoles huius capitis vel sectionis in schemate *de Ecclesia* videtur esse modificanda sub hoc aspectu, quem ratione tituli proprium ei esse constat. Non agitur enim de tota doctrina theologica de B. Maria Virgine in omnibus suis elementis tradenda, sed tantum de illis, quae B. Virginem ut Matrem Ecclesiae nobis commendant. Hac de re iam ex parte episcoporum Poloniae aliqua sunt proposita in scriptis, quorum nunc meminimus repetitiones omittendo.

4. Unum tantum animadvertendum videtur. Doctrina de Matre Ecclesiae intime connectitur cum doctrina de Matre hominum et — uti saepe loquimur — de Matre divinae gratiae. Tunc autem omnino videtur esse opportunum, ut in cap. I schematis *de Ecclesia*, ubi de mysterio Ecclesiae sermo fit, aliqua inserantur etiam de fide et gratia, prout principia sanctitatis in Corpore mystico Christi constituunt. Tunc etiam illis pluribus Patrum votis satisfiet, quae de principiis sanctitatis et de supernaturali finalitate Ecclesiae in cap. I « de Ecclesiae mysterio » loqui necessarium putaverunt. Simul autem, cum indoles mystica Ecclesiae melius apparebit, etiam via sternetur ad maternitatem Mariae erga Ecclesiam explicandam et ad capiendos nexus inter maternitatem Ecclesiae et maternitatem Mariae. Maria enim in sua maternitate omnino supernaturali exemplar etiam constituit maternitatis Ecclesiae, cum ipsa Ecclesia a fidelibus etiam « Mater » (Mater - Ecclesia) vocatur.